

№. Прот. 870

Патріарше послання на Різдво Христове

+ Варфоломій,
Милістю Божою Архієпископ Константинопольський, Нового Риму
і Вселенський Патріарх,
Усій повноті Церкви,
Благодать, милість і мир
Від Христа Спасителя народженого у Вифлеємі

Всечесні браття ієрархи і благословенні чада в Господі,

З благодаті з висоти ми знову дійшли цього року до свята Різдва у плоті Бога Слова, який прийшов у світ і оселився між нами «з невимовного людинолюбства». Ми вшановуємо псалмами і піснями духовними з невимовною радістю велику таємницю Боговтілення, яке є «новіше за все нове, єдине нове під сонцем»¹, через яке відкривається нам шлях до обожнення благодаттю і через яке все творіння оновлюється. Різдво — це не досвід емоцій, які «швидко приходять і ще швидше відходять». Це екзистенційна участь у всій події Божественної Ікономії. Як свідчить євангелист Матвій², начальники світу прагнули з самого початку знищити Божественне немовля. Для нас, вірних, разом із вигуком «Христос народився» у свято воплощення Сина і Слова Бога Отця, а також скорботними дзвонами Його страстей, ми чуємо також вигук «Христос воскрес», добра звістка про перемогу над смертю та очікування спільного воскресіння.

Слова «Слава во вишніх Богу, і на землі мир» знову лунають у світі, сповненому насильства, соціальної несправедливості та розпаду людської гідності. Приголомшливий прогрес науки і техніки не досягає глибини людської душі, тому що люди завжди є чимось більшим, ніж те, що може досягнути наука або до чого прагне прогрес техніки. Прірва між небом і землею в нашому людському існуванні не може бути подолана наукою.

Сьогодні багато говорять про «металюдину» і вихваляють штучний інтелект. Мрія про «надлюдину», звичайно, навряд чи нова. Концепція «металюдини» базується на технологічному прогресі та його оснащенні засобами, які раніше було неможливо уявити в людському досвіді та історії, за допомогою яких людство зможе вийти за межі чинних

¹ Йоан Дамаскин, *Точний виклад православної віри*, PG 94.984.

² Мт 1,18–2,1–23.

людських мірок. Церква не технофобна. Вона розглядає наукові знання як «божественний дар людям», однак не випускає з уваги та не приховує небезпек сцієнтизму. *Окружне послання Святого і Великого Собору Православної Церкви* (Крит, 2016) також наголошує на внеску християнства «в здоровий розвиток світської цивілізації загалом», оскільки Бог «поставив людину управителем священного творіння і його співпрацівником у світі». Крім того, тут також підкреслюється: «Замість сучасного «людинобога» Православна Церква утверджує Боголюдину як остаточну міру всього. «Ми говоримо не про обожнену людину, а про Бога, Який став людиною» (Йоан Дамаскин, *Точне викладення православної віри*, 3, 2, PG 94, 988)»³.

Відповідь на ключове питання, а саме, як ми можемо зберегти «культуру особистості», повагу до її святості та наголошення на її красі, до останнього «восьмого дня» перед лицем титанізму та прометеїзму технічної культури, її еволюції й трансмутації, серед антропотейстичних змін і перебільшень людства, — було дано раз назавжди в таємниці Боголюдства. Бог Слово став тілом, «правда прийшла» і «тінь пройшла». У вічності те, що є істинним для людини, буде пов'язане з її стосунками з Богом, як відповідь на Боже сходження до неї та як очікування й зустріч із прийдешнім Господом слави. Ця жива віра підтримує боротьбу людини, щоб відповісти на суперечності та виклики її земного життя, життя «хлібом»⁴, виживання та соціально-культурного розвитку. Однак ніщо в нашому житті не процвітає без уповання на Бога, що визначає «повноту життя, повноту радості та повноту пізнання» Його Царства⁵.

Різдво є для нас нагодою усвідомити таємницю Божої волі та велике чудо свободи людини. Христос стукає у двері людського серця, але ті двері можуть відчинити лише люди, удостоєні такої свободи. «Звичайно, без Нього, без Христа людина нічого не може зробити. Але є те, що може зробити лише людина, а саме: відповісти на Божий заклик і прийняти Христа», – писав блаженної пам'яті о. Георгій Флоровський⁶.

Відповівши «Так» цьому покликанню з висоти, Христос відкривається як «правдиве світло»⁷, як «дорога, істина і життя»⁸, як відповідь на найголовніші питання та пошуки інтелекту до бажань серця і надій людства, але також відповідей творіння на питання:

³ *Окружне послання*, § 10.

⁴ Мт 4,4.

⁵ Олександр Шмеман, *Я вірю*, Видавництво Акрітас, Афіни, 1991, с. 129 (з грецької мови).

⁶ Георгій Флоровський, *Творіння і відкуплення*, Видавництво Пурнарас, Салоніки, 1983, с. 17 (з грецької мови).

⁷ Йо 1,9.

⁸ Йо 14,6.

«звідки» і «куди». Ми належимо до Христа, в Якому все об'єднано. Христос є «Альфа і Омега, перший і останній, початок і кінець»⁹. У Своєму добровільному втіленні «для нас людей і для нашого спасіння» Слово Боже «не перебувало в одній людині, але охопило людську природу, в її повноті, Своєю Іпостассю»¹⁰, тим самим встановивши спільну вічну долю та єдність людства. Він визволяє не один народ, а весь рід людський. Він не тільки розділяє історію ради спасіння, але й оновлює все творіння. Як і для історії, так і для всесвіту, слова «до Христа» і «після Христа» є однозначно й остаточно дійсними. Церква, яка «не в світі», усю свою подорож у світі, в історії і через неї до Есхат, до невичірнього дня в небесному Царстві Отця, і Сина, і Святого Духа – свідчить правду і виконує свою освячуючу та духовну працю «для життя світу».

Браття і чада в Господі,

Благоговійно схиляючи коліна перед Матір'ю Божою, яка тримає немовля і смиренно поклоняючись «Слову від початку», яке прийняло нашу природу, бажаємо всім вам благословенних Святків, та щасливого, здорового, мирного нового року благодати Господньої, плідного в добрих ділах, сповненого духовної радості та божественних дарів, у якому весь християнський світ святкує та вшановує 1700-ліття Першого Вселенського Собору в Нікеї.

Різдво, 2024

† Варфоломій Константинопольський,
палкий молитовник перед Богом за всіх Вас

⁹ Одрк 22,13.

¹⁰ Миколай Кавасила, *Дев'ять неопублікованих гомілій*, Салоніки, 1976, с. 108.